

Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok

A BAROMFITENYÉSZTŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS LAPJA.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre	10 K. — fill.
Fél évre	5 K. — fill.
Negyedévre	2 K. 50 fill.
Egyes szám ára 20 fillér.	

LAPTULAJDONOS:

ORDÓDY LAJOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, IV. KER., MUZEUM KÖRUT 7. SZ.

Hirdetések díjszabás szerint.

Kéziratokat a szerkesztőség nem ad vissza.

A gazda és az állatvédelem.*

Abban a hitben, hogy a kiállítás és az állatvédők közgyűlése sok gazdát s illetőleg állattenyésztőt hozt itt össze, előadásom tárgyául azon kapcsolat cseleltetését választottam, mely az állattenyésztő gazda és az állatvédelem között fenforog.

Megállapítható, hogy éppen az állatokkal folytonosan foglalkozó s azokból hasznot, vagy kárt látó gazda az, a ki legkiterjedtebben utalva van a hasznos állatok védelmére és a károsok pusztítására, ő van leginkább és folytonosan azon helyzetben, hogy akarva, nem akarva állatvédelmet gyakoroljon, vagy azt mellőzze.

S ha egy mélyebb pillantást vetünk az állattartó mezőgazda jól felfogott magánérdekeire, szinte lehetetlenségnek látszik, hogy lehet gazda, a ki egyben nem állatvédő.

Akármiféle gazdasági hasznos állatnak bármiféle hasznosítását tekintjük is, el nem érhető az a hasznosítás az állat megfelelő gondozása nélkül.

S pedig ha igaz és nagyon is igaz, hogy; „a czélszerű és szakértelmes állattartás a legjobb állatvédelem”, — úgy kétségtelen, hogy az állatait már a maga érdekében jól gondozó gazda a legjobb állatvédő is! Csak hogy az éremnek egy másik oldala is van. Ha valaki, hát megint a mezőgazda az, a ki ugyan-

* A hódmezővásárhelyi állatvédők közgyűlésén előadta Monostori Károly tanár.

csak saját, de a közjó érdekében is, erősen rá van utalva a káros állatoknak tüzzel-vassal történő irtására is, s mert ezt — a leimádkozhatatlanul kényszerítő körülményeknél fogva — cselekszi is, a méltányosnál jóval többször megdöbölják az állatkinzó jelzővel. Pedig józan észszel nem lehet elvitatni, hogy az embernek a réa nézve káros és veszedelmes állatokat megölni, vagy szelidebben kifejezve: ártalmatlanná tenni jogában áll, sőt kötelessége; hiszen a társadalmunkra káros és veszélyes embertársainkat is ártalmatlanná teszszük jogosan, sőt meg is öljük, már nem tudom, jogosan-e; de valamiképpen embertelenség kínözva tenni ártalmatlanná az embert, ugy embertelenség kínözva pusztítani el azt a káros, veszélyes állatot s még inkább így megölni azt, a melyet táplálékul akarunk felhasználni. A hasznos és káros állatok megölésének annyi humanus módja van ma már, hogy ebben állatkinzásra vetemedni nem szükséges s a szakértelmes, emberséges gazda vagy más ember nem is vetemedik arra.

Azt mondom s ismételem, hogy a szakértelmes és emberséges gazda. Ez a gazda az, a ki tenyésztett és tartott hasznos állatainak, de még a káros rovarokat pusztító éneklő madaraknak is a legjobb védője. Mert hiszen mi mindent cselekszik az ilyen gazda, mikor gondozza, kezeli, ellátja, hasznosítja állatait? Már tenyészállatainak megválasztásával azon van, hogy csak a kitűzött czélnak megfelelő, ép, egészsé-

ges példányok szaporodjanak s ne essek utánuk életre gyenge, betegeskedő, kinlódó, nyomorult ivadékok. Állatját az ilyen gazda igyekszik általában oly életfeltételek közé juttatni, a melyek között ép, egészséges, életvidor, hosszú életű, hosszasan és jól hasznosító lehet. Hát mi ez, ha nem a legeszményibb, legjobb állatvédelem? Mi az, ha nem a legkötelesebb állatvédelem, mikor a gazda azon van, hogy állata szükségét semmiben ne szenvedjen? Mi az, ha nem a legjobb állatvédelem, mikor a gazda állatait czélszerű tartózkodási helyeken a viszontagságoktól védi, bántalmaktól óvja, tisztántartásukról, megfelelő kenyelmükről, nyugalomukról gondoskodik? Nem a legszebb állatvédelem az, mikor a gazdának szorgos gondja van arra is, hogy állata elég mennyiségű, jó minőségű táplálékhoz jusson, munkában ne zsarolódjon, meg ne sérüljön, meg ne betegedjék, nyomorultul el ne pusztuljon? Igenis, a czél- és okszerű állattartás a legjobb állatvédelem s dicséret adassék azoknak, a kik így védik az állatokat.

Lehet-e hát — kérdezem — gazdál a ki egyben nem állatvédő?

A letagadhatatlan tényt kellene arczu vernem, ha azt mondanám, hogy nem lehet ilyen gazda! És sajnos, van olyan gazda is elég, a ki nem állatvédő, s még jó, ha csak tudatlanul és nem tudva állatkinzó! És az én tapasztalásom szerint gyakran az embertelenség is kiformalja az ilyen állatkinzót, de legáltalánosabban a *tájékozatlanság*, vagy

MAGYAR INTÉZET.

FENNÁLL 1898. ÓTA.

LABORATORIUM
VÉDŐ-OLTÓANYAGOK TERMELÉSÉRE
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
BUDAPESTEN, VI., NAGY JÁNOS-UTCA 6. SZ.

Termel és szállít védő-oltóanyagokat, védő- és gyógyhatású szérumokat és pedig:

Védő oltóanyagot lépfene ellen
I. és II. anyag 100 drb juh részére 15 K
I. és II. anyag 100 drb szarvasmarha részére ..... 30 K
I. és II. anyag 100 drb ló részére 3) K
Védő oltóanyagot sertésorbánc ellen (Pasteur-féle módszerű) I. és II. anyag 100 adag ..... 14 K
Védő oltóanyagot seregő üszök ellen I. és II. anyag, poralakban 100 adagonként ..... 2 K
Fokozott hatású sertésorbánc-szérumot: a) **védőoltásra** 25 kilónál nem nagyobb testsúlyal bírő

sertések részére (szérum kórányag tenyészetekkel együtt) 100 adag 23 K
b) **gyógyhatású oltásra** 25 kilónál nem nagyobb testsúlyal sertések részére 100 adag ..... 40 K
Védő oltóanyagot (septocidin) **sertésvész ellen** 100 köbcentiméterenkint ..... 25 K
Sertésvész kórányag tenyészete 30 köbcentiméterenkint ..... 1 K
Tuberkulint süritett alakban 5 köbcentiméteres üvegese ..... 5 K
Tuberkulint hígítva 50 köbcentiméteres üvegese ..... 6 K

épen a teljes tudatlanság az, a mi felidézi, hogy nem minden gazda az, a minék saját jól felfogott érdekeinél fogva már lennie kellene, hogy t. i. nem állatvédő.

Harmincz esztendeje járom a szakmabeli gyakorlatnak rögs utját, megláthattam hát, hogy az állatgondozás és védelem elveinek és szabályainak nem ismerése, vagy félreismerése, avagy nem méltatása az, a mi saját pénzügyi érdekeivel is ellentétes cselekvésekre visz sok gazdát a maga kárára, de gyakran kárára az állatokban rejlő közvagyonnak is.

E téren az okatlan a veszélyes hanyagságoknak és cselekvéseknek oly garmadája tudnék rámutatni, a mely órákra is igénybe venné az önök már is bizonyára kifáradt türelmét, azért csak egy párra legyen szabad rámutatnom, bizonyítandó, hogy az állatvédelem gyakorlása sok gazdánál a foglalkozással kapcsolatos, attól észszerűen el se választható oly valami, a minék gyakorlása nélkül boldogulnia nem is lehet s hogy éppen az boldogul nehezen vagy sehogy, a ki ennek elkerülhetlenül szükséges voltát felismerni nem képes, vagy alkalmazni kényelmes, avagy tudatlan.

Bocsánatot kérek: igazmondás, nem ember szólás; de én sokszor megírástam már életben állatokat és és abban a szennyben, büzben, sötétségben köhécselő s nem különben könnyező nyomorult, kinlódó állatokat, talán azért is, mert szájalom fogott el, de bizonyosan azért, mert dögleletes volt ott a levegő és piszok s ez volt, a mi szememet könnyezésre marta. Hát nem önmaga alatt vágja a fát az efféle álló állatainak tulajdonosa s állatot véd-e az ilyen ember, vagy állatot, sőt embert is kinez? Avagy az a fuvaros, a ki rossz utban is akkora terhet rak állatai után, mint jó utban, a szomszédjának okoz-e gyakran kiheverhetetlen kárt, vagy önmagának, ha állata szügye feltörök, izülete tulfeszül, ina, izma szakad, kidül, összeroskad s párját kiadja? Vagy az a gazdasszony, a kinek szép kis egészséges baromfi állománya van s át-át nézeget a kománéhoz egy kis friss pletykára, holottan is pl. kolerában már napok óta pusztul a tyúk, a récze, a lud, — nem badarul cselekszik, hogy talán tudatlanul, vagy a veszéllyel nem törődve, a fertőző betegséget saruján, topánkáján a saját portájára hurczolja? Mindezekből bizonyos, hogy:

1. Az állatvédelem az állattenyésztőnek és állattartónak saját pénzügyi érdekeiben álló kötelessége; következőkép
2. el se képzelhető igazi szakértelmes, észszerűen működő gazda, a ki az állatok védelmét nem gyakorolja; mert
3. a ki ezt nem cselekszi, vét ön-

maga, de vét a közjó ellen is és ráadásul kiérdemli még a távolról se diszes embertelen, vagy állatkinzó nevet; ezekből folyólag elodázhatlan kötelessége tehát minden állattenyésztőnek és állattartónak azon ismereteket megszerezni, a melyek a hasznos házi állatok legjobb gondozására, tehát leg-tökéletesebb védelmére vonatkoznak; de kedves és elodázhatlan kötelességük az állatvédő egyesületeknek, gazdasági egyleteknek, gazdaköröknek és más szaktestületeknek és közegeknek is, hogy az állatvédelmi, állategészségügyi tudnivalókat terjesszék s eként a hazánkban még sűrűn észlelhető ebbeli károk mérséklésében és megszüntetésében hathatós szerepet játszanak egyesek javára s a közvagyon előnyére.

Ebben a tekintetben sok történet újabb időben hazánkban s öröndetes, hogy a gazdasági egyesületek zöme felírta zászlójára az állatvédelmi eszmék tisztázását és terjesztését. A budapesti anyaegyesület nevében, melynek szerény tagja vagyok, szivemből üdvözlöm e téren a hódmezővásárhelyi munkásokat és a nemes ügy érdekében, s a gazdasági boldogulhatás érdekében is csak kívánom lehet, hogy az igazi jó állatvédő mezőgazdák seregébe minél többen csoportosuljanak minden oldalról, hogy majdan eljöhessen az idő, a mikor elmondható leszen, hogy: minálunk szép Magyarországon olyan gazda, a ki egyszersmind nem állatvédő — nincsen!

Ez évi szénánk értéke.

Jó órában legyen mondva: tul vagyunk már a szárazság veszedelmén. Hazánk legtöbb vidékén beállott az esőzés és immár újból kizöldültek a legelők, szép pázsit kezd borítani a tarlókat és a vetett takarmányosok, valamint sok helyt a rétek is, sarju kaszálással biztatnak még vidékünkön is, daczára annak, hogy az ablakon kinézve a közeli hegyek ormain gyönyörű fehéren ragyogó hómezőket látok — szeptember 20-án.

Az elmúlt nyár kezdetén már aggodalommal láttuk, hogyan szikkadnak ki kutjaink mindenfelé az erdélyi részeken is és hogyan sárgulnak, asznak ki legelőink, még a mélyebb fekvésűek is. Ehhez nem vagyunk hozzászokva — mint alföldi gazdatársaink — és ezért a legeltetési idő derekán nagy gond fogott el legelőmarháink sorsa miatt, látva, hogy a legelő valósággal porzik szájuk nyomán.

Nagyon csodálkoztunk, hogy tud megélni a jószág, mikor már csak a száraz fücsontokat rágja és még jobban csodálkoztunk, a mikor napok, hetek múltával azt láttuk, hogy juhaink épen úgy mint egyéb legelő-marháink, nem rom-

lanak le annyira, a mint gondoltuk, sőt ellenkezőleg, folyton elég jól tápláltak voltak. Ez a tapasztalás birt arra, hogy a nemsokára bekövetkező téli takarmányozás dolgában egyet-mást közöljek, tekintettel az országszerte meglévő szénahiányra.

Az imént leirt tapasztalás alapján határozottan állítani merem — más bizonyítékokról nem is szólva, — hogy száraz időjárás alkalmával ugyanaz a legelő bár kevesebb, de táplálóbb füvet terem, semmint rendes időjárás vagy ellenkezőleg esőben gazdag időjárásakor. Ezt úgy értem, hogy száraz esztendőben ugyanaz a legelő tömegre nézve ugyan kevesebb, a tápláló anyagok összes mennyiségét tekintve azonban nem kevesebbet, sőt esetleg többet is terem, mint rendes időjárásu esztendőben. Tapasztalván pedig azt is, hogy oly esztendőkben, mikor folyton esik az eső, a legelő jószág rosszabbul táplálkozik, még pedig mindentől eltekintve azért is, mert a buja növésű zöldség vízben rendkívül gazdag — tehát sok vizet juttat a gyomorba és belekbe — tápláló anyagokban pedig aránylag szegény: kimondhatom, hogy a száraz esztendők legelőtermése a rendesnél táplálóbb.

Vegyelemzésekkel is bizonyítani lehetne, hogy az idej száraz esztendőben gyűjtött széna nemcsak izesebb, hanem egyszersmind táplálóanyagokban aránylag gazdagabb annál, melyet rendes esőzésű esztendőkben gyűjteni szoktunk, daczára annak, — a mit a figyelmes szemlélő észrevehett, — hogy bizonyos jó füvek és leveles növények az idén fejlődésükben elmaradtak egyéb társaik mellett. Az időjárásnak a széna minőségére való hatását kétségbevonhatatlanul bizonyítja a bőséges esőzésű esztendőkben készített nagy tömegű széna határozottan gyengébb tápláló hatása és kevésbé izes volta. Ezt állitva, egyáltalán nem gondolok az esőverte, vagy más módon — az esős időjárás folytán — megromlott szénára. Tapasztalt gazda tudja, hogy esős esztendőkben gyűjtött nagyszalu szénától nem szokott a jószág kellően gyarapodni.

Esőben bővelkedő időjárás alkalmával a növények gyökerei hig oldatban kapják táplálékukat és ebből nagy mennyiséget vesznek fel gyökereik segítségével; a leveleken át pedig az elpárolgás — a vízvesztés kevesebb. A bő táplálék buja növekedést okoz; nagyra nő mindenik része a növénynek — nagy sejtekből épült fel — ezek azonban vízben gazdag tartalommal (protoplaszmával) vannak tele, miben kevés fehérje és egyéb oly anyag foglaltatik, mely az állati test táplálására fontos és nélkülözhetetlen. Vegyelemzések bizonyítják, hogy a vízben gazdag répán, moslékon

Legjobb szerkezet. Legnagyobb munkabírás. Legkönnyebb hajtás. — Legtökéletesebb fölözés.

A LEGJOBB FÖLÖZŐGÉP AZ ALFA-SEPARATOR.

hizott marhát véve, husa több vizet, de kevesebb száraz alkotórészt — fehérjét és egyéb fontos embertápláló anyagot — tartalmaz s ezért kevésbé tápláló, mint az olyan marháé, mely száraz takarmányon hizott — mind a két esetben ugyanoly mennyiségű és arányú táplálóanyag-tartalmat tételezve fel. Ez a példa is a mellett az állításom mellett bizonyít, hogy szénakészletünk táplálóból az idén, mint más esztendőben szokott lenni.

Mindebből könnyen levonható az a következtetés, hogy a nemsokára beálló tél folyamán nemcsak azért kell gondosan takarékoskodni a szénával, mert kevés a készlet, hanem azért is, mert értékesebb — nagyobb a tápláló hatása — szénánknak. Kisebb adaggal tehát ugyanazt a hatást — eredményt érhetjük el, mint más esztendőben a nagyobb adaggal, a kellő időben kaszált és egyformán jól sikerült szénát feltételezve mind a két esetben. A ki tehát a tápláló-anyagokra való tekintettel, a takarmányok vegyi összetétele alapján számítja ki állatai napi takarmányát, az a szénában a legtöbb (maximum) tartalommal számoljon, a takarmányok összetételét mutató táblázatokban láthatjuk, hogy például a legjobb minőségű réti szénában 6·2—15% között ingadozhat a legértékesebb táplálóanyag, a fehérje-tartalom. Az pedig, a ki more patrio, csak úgy méretlen szokta szénáját etetni, hagyjon fel ezzel a szokással és ne mulasztja el porciózni (adagokba kötni) a szénát körültekintően megállapítva, hogy mennyit kell egy-egy állatnak kapni egy napra a megkívánható hatás elérése céljából. A széna porciózása dolgában érdekesnek, sőt — szénakészletünket tekintve — szükségesnek tartom egy sokat tapasztalt kitűnő gazdánknak, az Erdélyi Gazdasági Egylet elnökének, Szabó Józsefnek az „Erdélyi Gazda” 1895. évi 3-ik számában megjelent cikkelyéből a porciózásról szóló részt szó szerint ideiktatni.

„Gazdáink az erdélyi részeken szorongva várják a kikeletet. A még meglevő összes szénakészlet alig leend elegendő a kitelettetés befejezésére. Mit adunk majd az igásoknak a tavaszi első munkaidőben; mit a fejős teheneknek; mit a lovaknak? Most venni szálás takarmányt: drága mulatság; a sürgős szántás-vetés idején takarmányszállítással foglalni el az igákat: kárral járó hátramaradás! Hogy ez a gond szakadt

a nyakunkba: többé-kevésbé a mi hibánk.

Nincs miért szépitsem, a mi köz-tudomásu tény, t. i.: hogy gazdáink — főleg a kisebb gazdaságokban — példálva etetik a legbecsebb téli takarmányt — a szénát. Több esetben volt alkalmam észlelni, hogy nagy uradalmakban aránylag kevesebb szénával jobban jönnek ki, jobb kondícióban tudják tartani a lábas jószágot, mint nálunk a legtöbb gazdaságban aránylag egyenlő állatállomány és aránylag ugyanannyi más takarmány feletetése mellett. Ennek a „különös”-nek látszó ténynek pedig az a nagyon egyszerű dolog a magyarázata, hogy a nagy uradalmakban kellő móddal, utánnézéssel, takarékosan etetik a szénát.

Nálunk a legtöbb helyen nincs más gondja a gazdának, vagy tisztjének, illetőleg a dominális birónak, minthogy a szénapadlás mindig tele legyen. A padlásról azután a béresek annyit hordanak le, a mennyi nekik tetszik; tele tömik a jászlatokat és a megfujt, az istálló gőzétől áltajárt izéket alomnak szórják az állatok alá. Aztán csodálkozunk, hogy a míg a szénakészlet rohamosan apad, az alomnak való szalmából alig fogy valami.

Már jobban megbecsülik a szénát, a hol elrendelik, hogy a jászolokba mindig csak keveset kell tenni; az izéket gondosan össze kell gyűjteni és pár órára szellős helyre kiteve, azután a kevésbé igényes bivalyoknak, a meddőknék vagy gulyabelieknek kell adni; a szénát tavaszi szalmával vagy akár őszi szalmával összerázva kell adni.

Jó eredményű takarékosággal csak az etetheti szénáját és egyéb más takarmányát, a ki tudja, hogy minden egyes állatának mennyi táplálóanyagra van szüksége élet-ereje fenntartására és hogy kora és nagysága szerint teljesen megfeleljen annak, a miért tartjuk. A ki tudja továbbá, hogy úgy szénájában, valamint egyéb más takarmányában mennyi foglaltatik azokból a táplálóanyagokból, melyekre az állatoknak élet-erejük fenntartására és rendeltetésük teljesítésére koruk és nagyságuk szerint szükségük van. A takarmányozással foglalkozó újabb könyvekből és valamennyi jóra való gazdasági zsebnaptárból könnyen megtalálhatjuk: hogy a különféle állatoknak milyen és mennyi táplálóanyagra van szükségük a napi takarmányból és hogy mennyi fog-

laltatik az illető táplálóanyagokból az egyes takarmányokban.

A táplálóanyag szükséglet szerint, vagy a mint némelyek célzatosan mondani szokták, a „könyv szerint” való takarmányozást minden nagy előnye daczára nem ajánlhatom most mint mentő intézkedést, oda, a hol az még nem követtetik; most, midőn arról van szó, hogy mely uton-módon lehetne és kellene a még meglevő takarmánykészlettel, főleg pedig a szénakészlettel, akként takarékoskodni, hogy szénavásárlásra ne szoruljunk ebben az idényben. Nem ajánlhatom pedig legfőképen azért, mert sürgős intézkedésről lévén szó, nincs időnk a takarmányozás eme, mindenesetre leghelyesebb módjának sokféle csinjával-binjával alaposan megismerkedni.

A ki még nem késett el, jól teszi, ha tanácsaimat követi! A szénára nézve jó lélekkel ajánlom: az egy etetésre, illetőleg egy napra szánt adagnak pontos kimérését. Erre vonatkozólag 30 éves praxisom alapján a széna porciózását tartom legcélszerűbbnek, kivált ott, a hol az állatállomány sok istállóban van elhelyezve. Mindenesetre egyszerűbb minden istálló számára, vagy minden állatnem számára (ökrök, tehenek, lovak, juhok stb.) külön naponta kiméretni — mázsáltatni — a szükséges szénát porciózás nélkül, mert el-esik a porciózás költsége és munkája, de ennek daczára nem tartom helyesebbnek, még pedig több okból: a naponta való mázsálás esős, szeles időben sok bajjal jár; a nem porciózott szénát nehezebb a szénáskertből a padlásra vagy istállóba hordatni és a mi a fő, a csak kimázsált, de nem porciózott szénából még nem kapnak egyenlő adagot az állatok, mert az ökrét, lovát jobban gondozó béres többet villáz a nagy csomóból, mint az, a ki nem sokat törődik a gondjára bizott állattal. Tekintetbe veendő körülmény az is, hogy a porciózást ősszel elkezdve a tél folyamán szépen elvégeztethetjük; ha néhány megbízható emberünk van, folytonos felügyelet nélkül is jól elvégzik dolgukat, míg a naponkénti mázsálásnál az ellenőrzés elkerülhetlen. Az sem megvetendő előnye a porciózásnak, hogy a mire szénakészletünk porciókba van kötve, teljesen megbízható adattal bírunk arra nézve, hogy hány mázsával rendelkezünk. Ezen az alapon jó idején gondoskodhatunk a mutatkozó hiány fedezéséről, illetőleg a takarmányozás

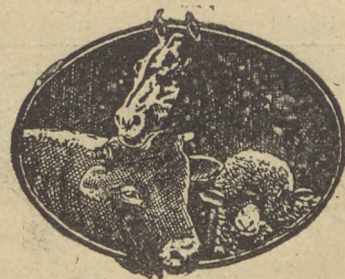
A „Magyar Mezőgazdák Szövetkezeté”-nek

Budapest, Alkotmány-utca 31. szám,

tenyészállatforgalmi osztályát

ajánljuk olvasóink szives figyelmébe.

Ügyköre áll: Hazánk tenyészteteinek állandó nyilvántartásából, a kereslet és kínálat lebonyolítása céljából. — Szakszerű vélemények adásából tenyésztési kérdésekben. — Mindenféle állat **importjából** és **exportjából**.

akként való berendezéséről, hogy a meglevő készlettel kijöjünk. Minderre csak az szerezhethető porciózás nélkül adatot, ki szekerenként lemázsáltathatja behordáskor szénáját, mert valljuk be az igazat: a szekér vagy boglya — kizárólag — szerint való becslése még a gyakorlott szemű gazdát is igen megcsalja sokszor, hát még a kezdőt, a tapasztalatlant.

Ha készletünk porciózva van, jól ellenőrizhetjük a széna fogyását is, a mi szintén nagy előny, idején gondoskodhatva a hiány pótlásáról.

Mindezen okok annyira meggyőztek a porciózás előnyéről, hogy már sok év óta összes szénakészletemet felporcióztatom s e célra most három állandó cselédet tartok. Ezek jól begyakorlódnak és ezért aránylag gyorsan és mégis jól dolgoznak. Számításom szerint átlagosan $\frac{1}{3}$ krajczárba kerül egy porció (7,5—8 kilós) kötése. Az elmúlt évben 320 frtot adtam ki e munkálatra s bárki meg lehet győződve, hogy nem kockázthatnék ekkora összeget, ha a haszna nem lenne szembeütő.

Harmincz évvel ezelőtt kezdetem meg a porciózást s így hosszú időre terjedő tapasztalás alapján ajánlom azt gazdáinknak. Próbálkozzanak meg vele már most, még meglévő szénakészletükkel történő takarékoskodás czéljából. Inkább későn, mint soha! " *K. Sz.*

Az ember és a marha gümőkórja egy és ugyanazon betegség.

Nem ismeretlen dolog, hiszen e lapokban is többször volt szó róla, hogy dr. Koch több mint 20 esztendő előtt „Kísérletei“ alapján kimondta, hogy az ember és a marha tuberkulózisa egy és ugyanazon betegség. Ugy a laikus, mint a szakértő emberiség ehhez képest óvakodási és védekezési intézkedéseket tett, melyek idők folytán milliókba kerültek, mikor egyszerre — egy pár év előtt, ugyanazon dr. Koch és szintén „Kísérletei“ alapján világba bocsátotta, hogy: de bizony mégse, egy és ugyanazon betegség embernél és állatnál a gümőkór, vagyis más tuberkulózis az emberi és más az állati; „sok hühó semmiért“ volt hát mind az, a mi intézkedést tettek, embert, állatot védendő a marhák gümőkórjától, mert az más természetű betegség lévén, az emberre mindenképp szerint nem veszélyes.

Nos, hát imádkozzuk vissza most már (mondom én) azt a hiába kidobott

milliókat, azokat a gazdasági, mérhetően hátrányos felfordulásokat, a mik a védelmi harcban felhasználtattak és keletkeztek!

Hát nem dicsekvés-kép mondom, de én is azok közé tartozom, a kik legkezdetben már, kötve hittek a világhírű tudós ezen „színeváltozásának“ s ennek ugy e lapban, mint másban is, kifejezést is adtam, oda konkludálván, hogy: ne forgassuk fel Koch újabb „felfedezése“ daczára se védelmi intézkedéseinket, mert minden jel szerint mégis csak úgy áll a dolog, a hogy a most következtelenné lett Koch először mondta.

Azóta merültek is fel a szakirodalomban kétségek a felett, hogy most van-e hát igaza Kochnak, vagy akkor volt s többen oda lyukadtak ki, hogy igenis: az ember és a marha gümőkórja egy és ugyanazon betegség, de mások állták és még állják erősen ma is azt a helyet, hogy: nem azonos, vagyis állatról emberre s emberről állatra át nem ragad, vagy hogy legalább is rendkívül csekély lehetőség forog fenn arra, hogy ezt a betegséget az ember a marhától — annak anyagait fogyasztva — elkapja.

Koch és Schütznek a londoni kongresszuson nyilvánított ezen állásfoglalása után az angol király tudvalevőleg egy bizottságot hívott össze s annak feladatául tüzte ki e kérdésnek tisztázását. Ez a bizottság feladatában eljár s most a „Veterinary Record“ 1904. évi folyamának 831-ik számában előleges közleményt hoz, melyet a német „Berliner tierärztl. Wochenschrift“ is átvész. A közlemény, melyet a bizottság valamennyi tagja aláírt, főbb vonalaiban a következőket tartalmazza:

A kísérletekben a bizottság több mint 20 féle eredetű emberi gümőkóros anyagot (köpetet, tüdőt, nyirokmirigyet, izületet) használt fel. Hát ez anyagok közül, a marha szervezetébe juttatva, heveny gümőkórt idézett fel, általános kóros változásokkal különféle szervekben, mint tüdőben, lépben, májban, nyirok mirigyekben stb. Az így fertőzött marhák néhányánál a kór meglehetősen súlyos alakot öltött. A többi, fertőzésre használt gümőkóros anyagok, kisebb mértékben elterjedt gümőkóros változásokat idéztek fel a kísérleti marhákban, nevezetesen vagy helyi maradt a kóros elváltozás — (ez két esetben történt csak) vagy kisebb-nagyobb távolságra terjedt el az a nyirok mirigyek s edények mentén kapcsolatosan a tüdőben és lépben igen kevés tuberkulotikus göcsök képződésével. Az ekként megbetegített marhákból más egészséges

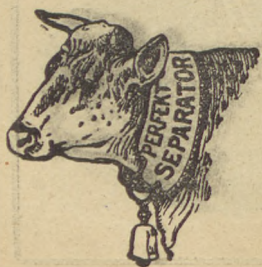
marhába folytatólagosan történt átoltások vagy előbb tengeri malaczkokba s azokból marhába átvitt fertőző anyag átoltások 5 esetben intenzív karakterű általános gümőkórságot idéztek fel.

Az embertől eredő és a marhától származó fertőző anyag által felidézett betegségek szigorú összehasonlításából kiderült, hogy a betegségi folyamat épügy általános vonásaiban, mint finomabb szövettani változásaiban — identikus (ugyanazonos). *Egyetlen jel se találkozott*, melyből különbség lett volna megállapítható az embertől származó és a marhától eredő átültetett marha-tuberkulózis között.

A nyert eredményekre való tekintettel köteleességének tartotta a bizottság ez előleges közleményt közreadni. Később kimerítő, részletes jelentést fog tenni a kísérletekről, melyben minden ide vonatkozó kérdés (a kísérleti állatok fogékonysága; a bacillusok alkalmazott adagja; a használt fertőző anyagok specifikus virulentiája (fertőző képessége), a bacillus-tenyészetek relatív aktivitása; a tuberculoitikus szervekből és szövetekből készített (emulsiók stb.) fel lesznek tárva.

A Koch és Schütz által nyert, Londonban publikált s a világra beleváltott eredmények tehát *nem nyertek megerősítést*, sőt ellenkezőleg, leromboltattak az újabb vizsgálatok eredményei által azoknak legerősebb, tartó oszlopai. De hátra van még egy oszlop: direkt kísérlet dönthet abban végérvényesen, hogy vajjon emberen ép ugy experimentálva, mint állaton, megkapja-e hát az ember a marha tuberkulum mérgetől az u. n. emberi gümőkórságot? Vannak észleletek, a melyek azt látszanak bizonyítani, hogy igen s íme, ha az itt érintett angol kísérletekből a betegség ugyanazonossága már ki van derítve, alig foroghat fenn kétség aziránt, hogy emberről állatra s állatról emberre a gümőkórság átszarmazhat. Voltak, talán vannak is még, a kik az embert, ha nem is nyiltan, de kísérleti állattá degradálták és alacsonyítják, talán ma is; részemről azonban szeretném kizártnak tekinteni ezt a tuberkulózis kérdésében is és nem is látom annak szükségét azok után, a mik most kiderültek, s bizom abban, hogy nem akad senki, a ki azt kívánná, hogy a gümőkórság kérdésének ezen egyetlen erős oszlopát is direkt kísérletekkel döntse meg valaki.

Maradunk e szerint a régiben: meg-

PERFECT

FRANHAUSER ANTAL, Budapest, V., Báthory-u. 9.

separatorok,
tejszállító kannák,
tejhűtő készülékek,
vajköpülő gépek,
vajgyuró gépek.

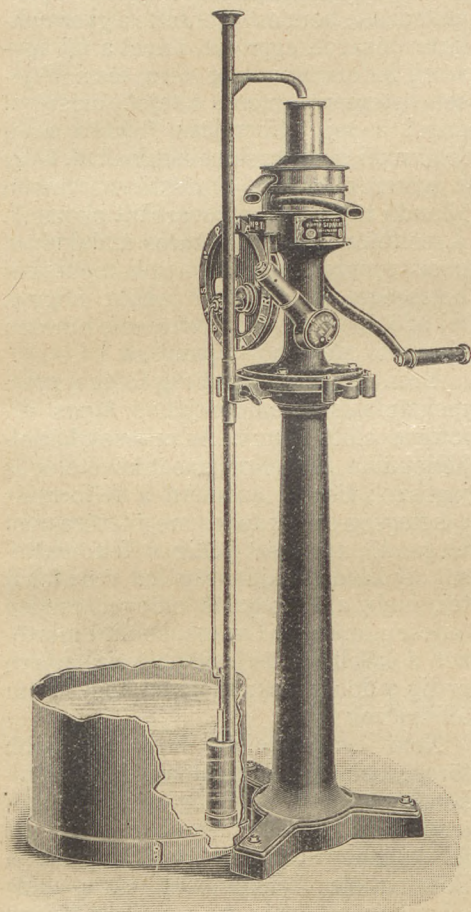
Teljes tejgazdaságok,
berendezések
és eszközök.

tartjuk és tökéletesbitjük fegyvereinket, melylyel eddig a tuberkulózis ellen küzdöttünk, embernél, állatnál egyaránt. Mert, hogy a Koch—Schütz-féle álláspont e rázkódás daczára valaha még erőre vergődhetik, annak — népiesen szólva — ha nem füttyöltek, hát legalább is lefújtak!

Monostori Károly.

A „Pump-Separator“.

Az angol „Royal Agricultural Society“ (Királyi angol gazdasági egyesület) által Londonban ez év június végén rendezett kiállításon a legnagyobb kitüntetés (nagy érem) egyedül csak egy új Separatornak, a „Pump-Separator“-nak lett odaítélve.

1-ső ábra. „Pump-Separator“, óránkénti 300 liter munkaképességgel. Gyártója az „Actiebolaget Pump-Separator“ cég Stockholmban.

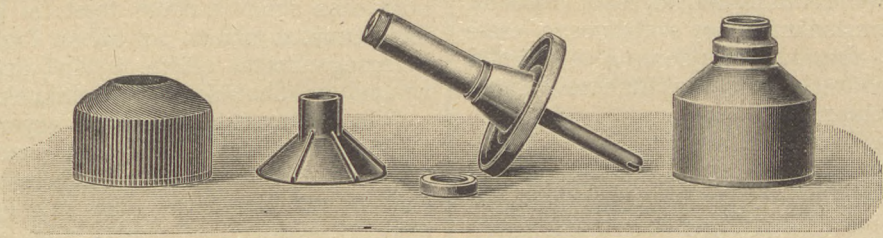
Miután ezen kitüntetés csak igen ritka esetben lesz megadva és 1899. óta (midőn legutoljára az „Alfa-Separator“ lett vele kitüntetve) semmiféle Separator ezen kitüntetést nem kapta, egy rövid leírás, illetve ismertetés az új

separatorról bizonyára érdeklél fog birni.

A Pump-Separator egyike a legutolsó újdonságoknak a tej-lefőzőgépek terén. A gép maga egészen új elvek szerint lett szerkesztve. Mint a legtöbb új fajta Separatoroknál, a kiindulási pont itt is az volt, hogy a tej a dobban minél jobban felosztassék. Az eddig ismert rendszerű gépek Alfa betétekkel, vagy hasonló, tehát ferdén álló tányérokkal bírnak.

Mindezen betéteknél, az egyes betétrészek között, megfelelő távolságnak kell lenni, mert mindezen részek között két áramlat találkozik és pedig belülről kifelé a teljestej-áram és kívülről befelé a tejföl-áram. A Pump-Separatoroknál más betéti-rendszert választottak és pedig a dob nagyobb mennyiségű függőlegesen elhelyezett tojásdad formájú bádogok által van felosztva. Ezen elrendezés mellett a teljestej alul jön be és a szétválasztás a felszállás közben történik, úgy, hogy a soványtej fölfelé és kifelé, a tejföl fölfelé és befelé ömlik. Így válik lehetségessé ilyen betéteknél nagyobb számban válaszfalakat alkalmazni, illetve a tejet sok vékony rétegre felosztani. Minden válaszfal köröskörül szegélylyel van ellátva és a bádogok ezen szegélyeknél szorosán egymáson fekszenek. Csuk alant, a megfelelő helyen, vannak a szegélyek megszakitva és itt lesz a tej a betétbe bevezetve.

A dobbetéteknek ilyképeni elhelyezése azt eredményezi, hogy a Pump-Separator rendkívül nagy munkaképességgel bír. A 300 liter óránkénti munkaképességgel bíró Pump-Separator sulya csak 18 kgr. (oszlop nélkül), dobjának átmérete pedig csak 91 mm., 55 mm. magasság mellett.

2-ik ábra. A Pump-Separator dobja a dobbetétekkel.

A 600 literre berendezett gépet egy nő könnyen elhajtja, a mi egy további bizonyíték arra nézve, hogy az új rendszerrel a munkaképesség jelentékenyen emeltetett, a minthogy tény, miszerint az új rendszerrel sikerült egy oly Separator szerkeszteni, mely kézi hajtás mel-

lett 1200 liter teljesítménnyel bír és aránylag igen könnyen forgatható.

Az utolsó években igyekeztek oda hatni, hogy a lefőzés élességét is fokozzák és a legtöbb most forgalomban levő Separator többrészi betétekkel igen élesen fölöz. Könnyen érthető, hogy a fent leirt Pump-Separator tökéletes beosztásu dobja szintén *kivételesen erős lefőző képességgel bír*. A már említett londoni kiállításon a Pump-Separator a hivatalos próba alkalmával *0.05 százalék zsiradékot mutatott a soványtejben* (chemiai suly-vegyelemezés) és az ezen év április havában Brüsszelben tartott kiállításon a Pump-Separator szintén meg lett vizsgálva, midőn *a chemiai vegyelemezés a soványtejben csak 0.0168 százalék zsirtartalmat eredményezett*.

Egy igen fontos tényező a modern centrifugálónál a betétek könnyű tisztítása és összeállítása.

Minél több részük a betétek, annál nehezebb a gép tisztítása általában és különösen az összerakása az egyes részeknek, melyeket egy bizonyos sorrendben kell elhelyezni.

A Pump-Separatoroknál mind a 70 válaszfal egy gyűrűre van felhuzva, melyen úgy lógnak, mint a kulcsok egy kulcsgyűrűn. Az összes bádogok (lemezek) tehát ezen gyűrű által mindig rendezetten tartatnak, úgy, hogy a betét quasi egy egyetlen részt képez, illetve mindig használatra készen áll.

Minden egyes bádog az utánna következőktől egészen szabadon és függetlenül van elhelyezve és az egész bádoggyűjtemény meleg vízben egyszerű leöblítés által tökéletesen és gyorsan tisztítható.

A karika, melyen a bádogok lógnak, fel van osztva (mint egy kulcskarika) tehát mindegyik bádog könnyen eltávolítható és másik által pótolható. Az esetleges pótbádogok bármelyik helyen a másikkal közbe tolhatók, és ez egyik főelőnyét mutatja ezen betéti-szerkezet-

A Selypi Czukorgyár Részv.-Társ. (Erőtakarmaný-osztálya)

az 1903. évi kolozsvári gazdasági kiállításon kitüntetve,

ajánlja MELASSIT erőtakarmaný gyártmányait igás állatok, minden fajtájú hízó állatok és tehének takarmanýozására. Igás állatoknál fokozza a munkabírást, tehéneknél emeli a tejelő képességet és javítja a tej minőségét, hízóknál elősegíti a hús és zsírképződést. — Olcsó takarmanýozást és kitűnő eredményezést biztosít. — Arajánlattal, mintákkal és egyéb szükségelt felvilágosításokkal szívesen szolgál a központi iroda:

Telefonszám: 56-35.

Budapest, IX. k., Szenteny-utca 14.

Telefonszám: 56-35.

Megrendelések a „Magyar Mezőgazdák Szövetkezeté“-nél is eszközölhetők.

nek. A dob-betét ugyanis teljesen magányosan egyensúlyozódik és miután az egyes bádógok maguktól forognak, a betét az egyensúlyból soha nem jöhet ki.

Ez volt eddig minden Separatornál egyike a legnagyobb hátrányoknak.

Egy egészen új gondolatot képez a Pump-Separator kombinálása egy önműködő (automatikus) tejemelő-készülékkel.

Ugyanis egy egészen egyszerű szivattyú, közvetlen a forgantyú működésbe hozása által lesz meghajtva és ezáltal a Separator a szükséges tejmennyiséggel önműködőleg lesz ellátva és pedig egy, a gép mellett a földön elhelyezett tetszés szerinti nagyságu edényből. — A gépet kezelő személynek nem kell tehát a jó magasan elhelyezett kis tartánynak folytonos fűrésztöltésével foglalkozni, melyet más Separatoroknál minden 2—5 perc között tölteni kell és nem is szükséges ehhez külön személy.

A Pump-Separator úgy van beállítva, hogy a szivattyú megfelelő fordulatszámánál a szükséges tejmennyiséget a gépbe viszi, tehát a lefölezés minden szükséges kiszolgálás vagy munkálat nélkül szakadatlanul történhetik, míg az egész lefölezendő tej-készlet feldolgoztatott.

Ezen önműködő folytonos tejbeömlésnek azon előnye is van, hogy állandóan ellenőrizhető, vajjon a megfelelő sebességgel lesz-e a gép forgatva.

A fent elhelyezett kis befolyó-tölcsér ugyanis úgy van egy jeggyel ellátva (fokozva), hogy akkor, ha az előírt fordulatszám mellett történik a hajtás, a beömlő tejoszlop ezen jegyig áll; ha ellenben a tej a jegy alá süllyed, akkor ez annak bizonyítéka, hogy lassan történik a hajtás (forgatás) vagy vice versa.

Ezen rendszernél kevésbé határoz, mint másoknál, hogy szabályosan lesz-e a gép forgatva vagy nem, a tejbeömlés és dobforgás gyorsasága itt mindig egyenletes marad.

Egy további előny az, hogy a tejbeömlés könnyen szabályozható, miáltal zsirtartalmasabb soványtej nyerhető, nagyobbított teljesítménynél megfordítva.

Ujdonság a Pump-Separatornál a meghajtás és áttétel is. A nagy fogaskerék egy 45° szögben fekvő csavarba fog, melynek meghosszabbított tengelyén egy csigakerék fekszik, a melyik viszont egy függőleges csavarhüvelybe kapaszkodik és ezen felül van a dobcsavar alkalmazva. Mihelyt a gép forgatva lesz, bekapcsolódik az említett csavarhüvely a dobcsavarral; mihelyt azonban a forgantyú eleresztetik, a dobcsavar azonnal önműködőleg kikapcsolódik és minden kerék és csiga nyugodtan áll.

Ezen beosztás által még azon további előny is eléretett, hogy a csigakerék mozgása a hüvelyre, ezen utóbbit felfelé nyomja, miáltal a dob nyomása lefelé irányul és a lábtengelyvégek tehermentesítettnek. Azáltal, hogy kényszerösszekötetés a dob és a meghajtás között nincs, minden veszély a dob kirepülését illetőleg ki van zárva.

A Separatoroknál a függőleges csigacsavar azon rész, mely a leggyorsabb kopásnak (kicsérelésnek) van kitéve, mert a legnagyobb sebességgel szalad. A Pump-Separatornál előny tehát az is, hogy a csiga egészen szabadon (különállóan) van és nem a csavarral vagy más részekkel együtt cserélendő ki.

A gépnek minden más részei is igen egyszerűek (szolid kivitelűek) és könnyen kicsérélhetők.

A Pump-Separator, mint azt az 1. és 2. ábráink mutatják, mindig szivattyúval és stabil (álló) oszloppal van ellátva, és az árak ennek daczára is olcsóbbak, mint más Separatoroknál.

Villamossággal kezelt tej.

A mióta a mikroszkop s az ezzei foglalkozó kutatók éles elméje minden kétséget kizárólag bizonyította, hogy a tej kiváló tápanyaga a bakteriumoknak s óriási fogyasztása révén nagyon veszedelmes terjesztője a különféle betegségeket okozó veszélyes mikroorganizmusoknak is, azóta óvakodunk a nyers tej élvezetétől, főleg pedig gyermekeinket óvjuk tőle, kikre nézve annál veszedelmesebb a nyers tej élvezete, mivel táplálásukban legnagyobb részt erre vannak utalva. Általános azon felfogás, hogy ezen okból a nyers tejet fel kell forralnunk, a miáltal az abban foglalt betegség csirákat elölve, a tejet aztán nyugodtan adhatjuk gyermekeinknek.

A tudomány és a tapasztalat egymással karöltve ezen felfogást nem igazolja teljes mértékben, a mennyiben kétségen kívül be van bizonyítva, hogy míg egyrészt az egyszerű felforralás nem elegendő a betegségeket okozó csirák elölésére, addig másrészt maga a felforralás káros mértékben befolyásolja a tej minőségét. Ezen tapasztalatok éppen a gyermektáplálás szempontjából igen fontosak, mivel az orvosi tudomány mai állása szerint pl. a tuberkulózisnak a tejjel történő terjesztése felnőtt emberekkel szemben sokkal kevésbé veszélyes, mint gyermekeknél, kik a fertőzést, a beteg tej élvezetével a bélcsatorna közvetítésével is megkaphatják.

Az egyszerű felforralás a tej sterilizálására nem elegendő, a mennyiben a bakteriologiai vizsgálatok alapján tudjuk, hogy a tej csak akkor válik teljesen csiramentessé, ha azt legalább is 20 percen keresztül 120° C. hőmérsékleten tartjuk. A felforralás folytán azonban nemcsak a tejben foglalt s a bakteriozusos betegségekkel szemben működő s szintén fehérnyéből álló u. n. ellentestek hatása megy tönkre, hanem a tejben foglalt lecithin, mely phosphorsavas fehérnyéből áll s az emberi test felépítéséhez szükséges phosphor szolgáltatja, is felbomlik a főzés által és pedig oly termékekre, melyek többé ugyanazon szolgálatot, mint a lecithin phosphorja, nem képesek megtenni. Innen van, hogy daczára a modern hygiéniának, a felforralt tej alkalmazása nem csökkentette a gyermekhalandóságot, egyrészt mivel a tej egyszerű felforralása még nem teszi teljesen betegségmentessé a tejet, másrészt mivel a tej felforralása folytán a tej fehérnyéi oly károsan alakulnak át, hogy a gyermek gyöngye emésztő szerveiben állandó táplálkozási zavarokat okoznak. A lecithinnek említett káros átalakulása okozza viszont részben a sok rachitikus betegséget, éppen azon okból, hogy a fejlődő gyermek csontozatának nincsen elegendő phosphor-tápanyaga.

Ezen okokból manapság főleg a gyermektáplálás szempontjából kínos dilemma előtt állunk. Az orvosok kérelmetlenül a tej felforralását követelik és jogosan; viszont azonban a felforralás a betegség-csirák teljes megölésére nem elegendő, másrészt pedig a felforralással oly káros tulajdonságokat vesz fel a tej, mely a felforralás előnyeit esetleg teljesen lerontja. Összehasonlítva mértéket e két befolyás eredményeire nézve pedig a dolog természeténél fogva nem állithatunk fel.

Nem csoda tehát, hogy az újabb törekvések oda irányulnak, hogy igyekeznek a tejet a betegség-csiráktól mentessé tenni, a nélkül azonban, hogy azt fel kellene forralni. Ezen alapszik a Behring-féle formalinozás is, a mely ellen azonban még nagyon sok alapos kifogás emelhető.

Legújabbban a tejnek villamosság által történő kezelésében vélik a tej sterilizálásának kérdését megtalálhatni. A villamos áramnak a bakteriumokra gyakorolt hatásával már régebben foglalkoztak minden különösebb eredmény nélkül. Most azonban dr. Samarini brüsseli orvos Guarini olasz elektrotechnikussal együtt a tej elektromozása körül végzett kísérleteik révén pozitívabb eredményekhez jutottak, melyekben együt-

Szivattyúk és Mérlegek

= különleges gyár =

GARWENS W.

WIEN, I., Wallfischgasse 14.

tal okát adják annak is, miért nem sikerültek a régebbi ez irányban végzett kísérletek. A villamos áram csiraölő hatását ugyanis nem az áram magas feszültsége, hanem inkább annak ereje okozza, habár egy bizonyos minimális áramfeszültség okvetlenül szükséges azon nagy ellenállás legyőzésére, melyet a tej kifejt. Azon kísérletekből, melyeket Guarini és Samarini előbb halakon végzett, kiadódott, hogy magas feszültségű egyenirányú villamos áram nem okoz különösebb hatást. Csak mikor 170 Volt feszültségű és 5 ampère erősségű egyen-áramokat alkalmaztak, tapasztalták, hogy az elektródok közelében lévő tejcspepek sterillé váltak. — Ezzel azonban még korántsem voltak kísérlettevők czéljuknál, mert azt vették észre, hogy a tej a villamosság behatása alatt megalvad. A készülék alkalmas módosítása és váltakozó áram alkalmazása által ezen hátrányos jelenséget megszüntették.

Kísérleteiknek végleges eredménye következőben foglalható össze: A tej a villamos áramnak behatása alatt teljesen csiramentessé válik, először, ha az áram váltakozó irányú, a mi a tej kémiai felbomlását megakadályozza; másodsor, ha az áram elegendő erős arra, hogy a tejben foglalt mikroorganizmusokat egész biztonsággal megölje és végül ha az áram feszültsége elég nagy arra, hogy a tej ellenállását legyőzze. Ezek volnának a tej villamossággal történő kezelésében elért eredmények, a melyeket a dolog rendkívüli fontosságánál fogva csak óvatos fenntartással szabad elfogadnunk, a mennyiben azok részletesebb kísérletekkel még nincsenek ellenőrizve. Így is nagyon kérdéses, vajjon az eljárás, föltéve, hogy az a várokozásoknak teljesen megfelelné, a gyakorlati életben alkalmazható lesz-e?

Dr. Adorján József.

KÖNYVISMERTETÉS.

A ló és tenyésztése. Gazdakörökben előnyösen ismerik Kovácsy és Monostori ezen egyetlen magyar lótenyésztési könyvét. Az „OMGE” most arról értesíti szerkesztőségünket, hogy ezen mű *harmadik kiadásban* van sajtó alatt és folyó év október havában jelenik meg. „A ló és tenyésztése”

ezen harmadik kiadásában lényeges változásokon ment keresztül. Szerzők az egész könyvet átdolgozták és azt a tudomány és gyakorlat mai állapotához képest javították, de úgy most, mint az előző kiadásoknál arra törekedtek, hogy első sorban a gyakorlati gazdának tegyenek szolgálatot ezen kézikönyvvel. — Hiszszük tehát, hogy Kovácsy és Monostori lótenyésztésének ezen új — 600 képpel díszített — kiadása a magyar gazda nélkülözhetetlen könyve lesz annál is inkább, mert ez valószínű kincsébányája a lótenyésztés, a lókezelés és ápolásra vonatkozó szoros tudnivalóknak. A sajtó alatt levő könyv tartós és díszes bekötésben fog megjelenni, s bolti ára 15 korona lesz. A kik azonban az „OMGE” könyvkiadó-vállalatánál, Budapest, IX., Köztelek, már most megrendelik a könyvet, azok 12 korona előfizetési áron kapják meg.

Előfizetési felhívás.

Tisztelettel felkérjük azon t. előfizetőinket, kiknek az előfizetése múlt hó végével vagy a folyó hó elejével lejárt, hogy előfizetésüket megújítani, illetve az előfizetési díjakat beküldeni sziveskedjenek.

Előfizetési díj:

Egész évre	10 kor. — fill.
Fél évre	5 „ — „
Negyed évre.	2 „ 50 „

Tisztelettel

a kiadóhivatal.

VEGYESEK.

Személyi hírek. Tallián Béla földmivelésügyi miniszter Klein Henrik trencsényi lakost Trencsén vármegyébe Trencsén r. t. város határára nézve, Szajkovic Endre pancsovai lakost Pancsova thjf. város határára nézve, Czetz Artur dési lakost, Szolnok-Doboka vármegye Dész r. t. város

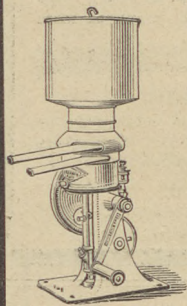
határára nézve a gazdasági tudósítói tiszttel bizta meg.

A felsőbb gazdasági szakoktatás. A biharmegyei gazdasági egyesület feliratot intézett a földmivelésügyi miniszterhez a felsőbb gazdasági szakoktatás érdekében. A fölirat sajnálkozva szól arról, hogy a birtokos-osztály fiait jogászokká neveli. Hogy lehessen a népnek gazdasági téren jó vezetője, mikor nagy százalékuk a szükséges érdeklődéssel sem viseltetik a gazdálkodás iránt. 30 éves stagnálás van a gazdasági oktatás terén. 30 év óta a gazdasági felsőbb kiképzés ügye semmivel sem ment előre. A felsőbb gazdasági képzést az emlékirat akként akarja megoldani, hogy az egyetemen fakultása legyen a mezőgazdaságnak. Az emlékiratot küldöttség fogja átnyújtani Tallián Béla földmivelésügyi miniszternek.

Állatértékesítő kiviteli szövetkezet. Az új kereskedelmi szerződések és főként a Németországgal kötendő szerződés nagyon meg fogja nehezíteni állatkivitelünket, egyrészt a föl-emelt vámtételek, de másrészt a miatt is, mivel a német agráriusok olyan állategészségügyi föltételeket követelnek, a melyeknek pontos betartása lehetetlen és egyértelmű volna állatkivitelünk lehetlenné tételével. E bajon segitendő, néhány előkelő nagybirtokos és kereskedő most olyan állatértékesítő és kiviteli szövetkezet megalakításán fáradoznak, a mely a bajokkal meg tudna küzdeni és kivitelünk s az értékesítés ügyét biztosíthatná. A fő a dologban a magyar kormány erkölcsi és anyagi támogatásának megnyerése; ha ezt az alapítók megnyerhetik, úgy a szövetkezet mielőbb megalakul és megkezdí működését.

A takarmányhiány. Az Omgé-hez érkezett jelentések szerint legtöbb vidéki gazdasági egyesület megalakította az inségbizottságot, úgy hogy a takarmányhiány és különösen az éhínség elhárítására irányuló óvintézkedéseket mindenütt ezek a bizottságok végzik.

A hunyadmegyei gazdasági egyesület jelentésében beszámol a középonti bizottságnak a megyében a takarmányhiány folytán előállott helyzetről. A jelentés szerint a hiány takarmány-

Teljes tejszövetkezeti berendezéseket

kézi-erő- és turbina-hajtásra, ugyszintén mindennemű tejgazdasági gépeket és eszközöket tejszállításhoz, vaj- és sajtgyártáshoz legelőnyösebben szállít az

Első magyar tejgazdasági gép- és eszközugyár
FUCHS és SCHLICHTER, Budapest, VI. k., Jász-utca 7.

Svéd Globe Separator.

VAJKIVITEL. Tejtelepek és tejszövetkezetek által termelt vaját és túrót évi kötés mellett korlátlan mennyiségben a legmagasabb árakon veszünk át.

— Árjegyzékek, költségvetések, tervek ingyen és bérmentve. —

nemükben, valamint élelmiszerekben megyszerte, de különösen a Maros, Cserna és Sztrigy völgyében óriási nagy, a lakosság nem is tud ellene másképp, mint az állatállomány redukciójával védekezni. A lomtakaromány s egyéb pótlószerek gyűjtésére és felhasználására az egyesület, valamint a közigazgatási hatóságok kioktatták a lakosságot, a legnagyobb baj azonban a rossz termés folytán mutatkozó élelmiszerhiány. Az inség elhárítására a községi hitelszövetkezetek fognak élelmiszereket beszerezni s azt kölcsönképen osztják ki.

A *Szolnokdobokamegyei gazdasági egyesület* a napokban tartott igazgató-választmányi ülésén foglalkozott a takarmányhiány folytán előállott helyzettel. A megyében a legutóbbi esőzések folytán lenyegesen javult a helyzet, a miért a választmány semmi különösebb új intézkedést nem lát szükségesnek. Takarékossgal, főleg a pótló takarmányok felhasználásával a nagyobb veszedelmet el lehet kerülni. Megállapította továbbá a bizottság, hogy a megyében mintegy 522 vasúti kocsirakomány tengerire lesz szükség a lakosság élelmezésére. Fölkéri ezért a megye főispánját, hogy járjon közbe járásokon kívül állami tengeri elárúsító központok létesítése érdekében, a hol pénzért mindenki, a vagyontalan és keresetképtelen nép pedig hosszú lejáratu kölcsönre kaphasson tengerit, a mely Szolnok-Dobokában a lakosság főtáplálékát képezi.

Milyen korban legnagyobb a tehének tejelőképesége? Egy észak-amerikai szak-folyóirat közli az ottani gazdák ezen irányban eszközölt megfigyelését, mely szerint a tehének tejelőképesége 7 éves korig fokozódik, 12 éves korig körülbelül ugyanezen fokon marad és azután rohamosan csökken. Ezen életkornál idősebb tehének tehát nem szolgáltatnak olyan jövedelmet, mint a fiatalabbak és azért kislejtezendők.

A palicsi halpusztulás. A Szabadka város tulajdonát tévő Palicsi-tóban nagymértékű halpusztulást észleltek a közelmúltban. Egyesek 40.000 mázsára, mások viszont csak 4000 mázsára becsülték az elpusztult halat. Azóta több szakember vizsgálta meg a tavat s a következőket állapították meg:

A palicsi tó terjedelme 1000 hold, ekkora terjedelmű vízben nemcsak 40.000, de 4000 mázsa hal sem tud megélni, már csak azért sem, mert a tó egyharmada nádas. A pusztulás okának szakemberek a tó vízének a nagy szárazság következtében való apadását tartják. A palicsi tó vize erősen szikós tartalmu, az apadás következtében a sóoldat annyira koncentrálttá vált, hogy a só ráülepedett a halak légző szervére, s így lehetetlenné tette azoknak a lélekzést. A bajon tehát csak a tó levegőtartalmának emelésével lehet segíteni. Normális körülmények közt elég erre egy tartós eső, de a mostanihoz hasonló viszonyok közt csak élő víz bevezetésével lehet a bajt elkerülni. Az országos halászati felügyelőség már régóta sürgeti a közeli Körös-érnek a tóba bevezetését. Szabadka város tanácsa azonban, ámbár a halászat évente 40.000 K tiszta hasznot hajt, mindmáig nem valószínűsította ezt meg. Az állatorvosi főiskola kórbonczatani intézeténél eszközölt bonczolás is kétségtelenül kiderítette, hogy a halak nem ragadós betegség, sem mérgezés, hanem fulladás következtében pusztultak el.

Lenmagpogácsa mint takarmány. A takarmányszük időben különös fontosságú erőtakarmány az olajpogácsa. Az olajpogácsát takarmányozására gazdáink már eddig is gyakran használták, de nem tudott elterjedni a kisebb gazdáknál és különösen mellőzték a lenmagpogácsát, jöllehet táplálóból a repce- és kendermagpogácsánál. Ugyanis a kendermagpogácsában 101:1, a repcepogácsában 132:3, a lenmagpogácsában 127 megemészthető tápegység van. Hogy gazdáink mindmáig csak csekélyebb részben használják a lenmagpogácsát, nagyrészből az az oka, hogy gyártása a lentermelés fejlődésével csak most kezd nagyobb arányokat öltetni, ez az oka nagyrészből annak is, hogy a lenmagpogácsa valamivel drá-

gább, mint a használatban levő többi pogácsa. A lenmagpogácsa szárazon és nedvesen egyaránt használható. Csak is baromfi hizlításra nem lehet használni, mert a baromfi husa kellemetlen ízű lesz tőle.

APRÓK.

A szarvasmarha élősulya és bőre közötti összefüggés. Az amerikai „Live-Stock-Journal” közöl egy kimutatást, melyben nagyszámú állat élő- és vágósulya van összeállítva, a mézárosok által bementett számadatok alapján életkor, fajta és nem szerint s ezen számadatok közül legérdekesebb az állatok élő- és hősulya közötti összefüggés, mely igen határozottan mutatkozik, mert pl. két sussex fajtájú bika élősulya 1535 és 1560 angol font volt, a testsúlykülönbség tehát 25 font, ugyanezen állatok bőrének sulya pedig 88, illetve 112 font volt, s így a két állat testsulya közötti különbséget csak az utóbbi nehezebb bőre okozta, mert a két állat vágósulya ugyanaz, vagyis 988 font volt. Az ugyanazon koru és fajtájú, azonos nagyságú állatok bőrének sulya nagyon különböző s így az igen befolyásolja az élő- és vágósulya közötti arányt, mert pl. az egyik 955 font élősúlyú dexter-bikának bőre 68 font, vagyis testsúlyának $\frac{1}{14}$ -ed része volt, egy másik hasonló koru 972 font sulyú dexter-bika bőrnek sulya pedig 106 font, vagyis testsúlyának $\frac{1}{9}$ -ede volt. Az állatok vágósúlyát tehát a bőr sulya nagyon befolyásolhatja s azért suly szerint vásárolt állatnál annak bőrkötését különös figyelemben kell részesítenünk.

Gazdasági, kereskedelmi és ipar-bank Részv.-Társaság

Budapest, Muzeum-körut 19.

Géposztálya utján szállít csakis elsőrangú gyártmányban legkedvezőbb fizetési feltételek mellett mindennemű gazdasági gépeket:

Gőzcséplő-készleteket,
Tolókerek-rendszerű vetőgépeket,
Egyetemes aczélekeket,
Gazdasági malom-berendezéseket,
Tejgazdasági gépeket,
Fűrészgári berendezéseket.

Szecskaavágók,
Répavágók,
Morzsolók,
Darálók.

Árjegyzék, költségvetés és szakszerű felvilágosítás ingyen.

Katonalovak eladása 100 koronáért. A magyarországi vonatparancsnokságoktól bizonyos számú idős, de tenyésztésre még alkalmas kanczát 100 korona egységárban kistenyésztők között fognak szétosztani. A szétosztást a sárosmegyei gazdasági egyesület végzi.

„Derby” melasz abrak-takarmány

főllmnl és pótol minden más takarmányt.
A „DERBY” erőtakarmány tartalmaz melaszt, buzakorpát és szárított répaszeletet: lovak, tehének, hizók részére.

Legjutányosabb napi árak.

Bevezette a m. kir. honvédezeknél, a koronauradalmakban, állami telepeknél és minden számottevő uradalomban.

Elismerő nyilatkozatok, köszönő levelek rendelkezésre állanak.

Figyelmeztetés: Óvakodjunk az értéktelen özeggel kevert és egyéb hangzatos nevek alatt forgalomba hozott takarmányoktól. **Gazdák!** Utasítsanak el minden oly melasseval kevert utánzott erőtakarmányt, melynek hordozó anyagait az eladó titkolja.

A „DERBY” erőtakarmányok összetételéért és hirdetett emészthető tápegységeért szavatol az

Erőtakarmánygyár részvénytársaság
Igazgatósága.

Gyárak: Budapest, Hatvan (cukorgyár) és, Fótmezyer. Központi iroda: Budapest (X., Üllőút 17. szám. (Telefon 51-32.

Megrendelhető:

a gyárban és a Magyar Mezőgazdák Szövetkezeténél, Bpest. V., Alkotmány-u. 31.

A zab pótlása egyéb takarmánnyal. A zabnak más takarmá-

kal történő helyettesítésével már régebb idő óta főképen a nagyobb loállomány-nyal rendelkező omnibusz- és szállító vállalatok kísérleteznek s ezen kísérleteknek van is eredménye, mert a drága zabot a kísérletek szerint az igás lovak-tól hátrány nélkül meg lehet vonni, ha az olesóbb abraktakarmányokat kellő arányban adagoljuk. Példa erre egy brüsseli szállító vállalat, mely 120 drb lovat tart. Ez a társaság darabonként a következő napi takarmányadagot adja lovainak:

melasszetakarmány . . .	1.5 kg.
tengeri	7.5 "
szalma	4.0 "
széna	2.5 "

A lovak négy év óta élnek ezen takar-mányon és külsőképen éppen úgy, mint munkaképességükben inkább gyara-podtak, mint fogytak; régebben gyak-ran volt az állományban kólikás eset, most azonban az ritkán fordul elő, a zab kiküszöbölése után pedig a társa-ság évente kerekszámában 10.000 fran-kot takarít meg. Ha a melasszeabrak házilag készítették, ezen megtakarítás még nagyobb és erre példa egy másik fuvarozó társaság, mely külön ezen czélra beszerzett gépekkel melassze-ból és szalmaszeccskából maga állítja elő a melasszeabrakot. Az előállítási költség nem nagy, mert egy óra alatt 100 ló napi adagját el lehet készíteni. Ezen társaság darabonként és naponta

az alábbi abrakot adja lovainak: me-lassze 0.8 kgr., zuzott tengeri 7 kgr., széna 5 kgr. és szalmaszeccska 1 kgr.

A him és nőtény állatok szü-letési aránya. A him és nőtény va-lamint az iker- és hármás születésekről *Gutbrod* német állattenyésztési fel-ügyelő rendkívül érdekes, hiteles föl-jegyzéseken alapuló adatokat közöl.

A közép-franciaországi tenyésztési szövetség 1897—1903. évekről kiadott évkönyvében a frankhoni sárga marhá-ról 3790 születés adatai vannak részle-tesen följegyezve. Ezen ellések közül 3736 egyes, 53 iker- és 1 hármás ellés volt s így 72.7 normális ellésre esik egy ikerszületés. Egy tehén háromszor ellett ikreket. Az egyes borjuk közül 1859 volt him és 1877 nőtény, az ikerbor-juk között 59 him és 47 nőtény, a hár-mas borjuk között pedig 2 him és 1 nőtény volt. Az ikerszületések után 17 esetben csak him, 11 esetben csak nős-tény állatok estek, a többi pedig vegyes volt, tehát két nőtény borju ritkán szü-letik. Miután 1959 bika és 1977 üszö-borju született, az utóbbiaknak kevés tulsúlyuk van a születési arányban,

Állatkereskedelem.

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” eredeti tudósításai.

Budapesti marhavásár. 1904. évi október 6-án. Felhajtás: — **Vágómarhák:** magyar ökör 570, magyar tehén 408, szerbiai ökör 3411, szerbiai tehén 274, bivaly 89, bika 399, összesen 5115 darab.

Gazdasági marhák: A vásárra e héten 226 drb fejős tehén és — db jármos és befogni való ökör hajtattott föl.

Következő árak jegyeztettek: hizott ma-gyar ökör I. 68—72, kiv. 78— korona, II. 56—66 kor., III. 48—54 Magyar legelő-marha 42—64. Szerbiai ökör I. 48—64, II. 40—47 kor. Bika I. 44—64, kiv. —, bivaly 32—45. Magyar tehén 38—60, tarka tehén 40—68 kor. Mind 100 kg.-ként élősúlyban.

A felhajtás közel 1000 drb-al volt nagyobb az előző hetinél. Mivel pedig a forgalmi korlátozások fenállanak, a felhajtást a helyi szükséglet nem szivhatta föl — s így sok eladatlan maradt, az árak pedig 3—4 koronával csökkentek. Fejőstehén üzleti is lanyha.

Budapesti szurómarhavásár. 1904. október 6-án. Felhajtás: Belföldi élő borju 597 drb, leölt — drb, növendék marha élő 24 drb, bárány élő — drb, bárány leölt — drb, Árak: belföldi élő borju I. 84—96, kiv. 98 — leölt borju ——. Növendékmарha 40 — 56, bárány élő — kor., leölt — korig. Irányzat élénk, árak 3—4 fillérrel emelkedtek.

Budapesti juhvásár. 1904. okt. hó 3-án Felhajtás 2773 db juh. Jegyzett árak: Hizlatt ürü I. 44—48 fil. 1 kg.-ként, vagy 32—48 korig párja. II. 39—42 fillérig — kiló, vagy 27—31 kor. ig párja. Raczkahuhok 20—21 kor. párja. Kiverési juhok — kor.ig párja Szerbiai juhok — kor. páronként. Anya-

juhok 28—35 korona páronként. Irányzat élénkebb, árak javultak,

Kőbányai sertésvásár. 1904. okt. hó 6 án Hizott sertések ára: Magyar: Fialat nehéz (páronként 320 kg. felül) 116—117 f., közép (páronként 251—300 kgmíg terjedő súlyban) 118—119 f, könnyű páronként 250 kg. 116—117 f. C) Szerbiai: Nehéz (páronként 260 klgrammon felüli súlyban) 119 120 f. Közép (páronként 240—260 klgrammíg terjedő súlyban) 118—119 fill., könnyű (páronként 240 klgrammíg terjedő súlyban) 113—114 f., fogyasztási adóvonalon kívül.

Sertéslétszám volt: 1904. szept. 30-án 39028 drb. Erkezett 2529 drb. Ösz-szesen 41557 drb. Elszállított: Helyi fo-gyaszttásra 1370 darab. Belföldre 1260 darab. Bécsbe 524 drb. Osztrák tartományokba 450 drb. Szappanfőzőbe 32 drb. Összesen 3642 drb. Állomány 1904. október hó 7-én 37915 darab. Üzletirány változatlan.

Sovány sertésárak. Budapest, 1904. okt. 7-én. **Url Rezső sertésbizományos (VIII. ker. Bérkocsis-utca 12.)** jelentése az „Állattenyész-tési és Tejgazdasági Lapok” részére.) Sertés-vészen átment. 60—100 klgig. 114—116 F, 100—120 klgig. 116—114 F., 120—160 klgig. 114—110 F., 160—200 klgig 110—108 F. Vészen át nem ment 60—100 klgig 76—84 F., 100—120 klgig 84—88 F., 120—160 klgig. 88—90 F., 160—200 klgig 90—92 fillér. Irányzat: gyenge.

Kicsontozni valók és bikák vásárja. Bécs—St. Marx, 1904. okt. hó 3-án. Hozatal 1288 drb, kicsontozni való (712 bika, 401 tehén, 213 bivaly). Jegyzett árak: nehéz bika I. 60—68 (69—75), II. 56—58, III. könnyű 44—54 K. Kicsontozni való tehén és ökör I. 32—48 (—), II. —, III. —, Bivaly 48—50 K fogyasztási adó nélkül. A vásár lanyha volt.

Bécs—szl.-marxi marhavásár. 1904. október hó 3. Hozatal: Magyar fajta 4866 darab, galicziai és bukovinai 451 drb, nyugoti 683 drb. Összes felhajtás 6000 drb, ebből 3829 hizott, 823 legelő, 1268 kicsontozni való marha. A felhajtott állatok közül 4674 ökör, 712 bika, 401 tehén és 213 drb bivaly volt. A nagy felhajtás következtében előállott erős kínálat miatt minden minőség 2—3 K val olesóbbodott.

Árjegyzés élősúly szerint adó nélkül. Ma-gyar I. 68—76, kiv. —78, II. 60—66 (—), III. 50—58 K, galicziai I. 72—78 (—), II. 64—70, III. 60—62 K, nyugoti hi-zott I. 78—84 (86—88), II. 68—76, III. 56—66 K, hizott tehén I. 56—64 (—), II. 50—55 III. — K, bivaly I. 46— (—), II. — 32, III. — K. Legelő marha I. 58—65, II. 50—58, III. 44—48 K. 100 kilogrammon-ként, fogyasztási adó nélkül.

Bécsi vesztég marhavásár. 1904. okt. 1. Felhajtattott 240 darab. Ezek között volt: Ökör 217 drb, bika 6, tehén 17, bivaly — drb. Árak: Elsőminőségű német hizott ökrök 80—86 (87—88), II. 68—77. Magyar hizott ökrök I. 74—76 (—) II. 56—70. Bika 64—73 (—). Tehén 60—72 K. Bivaly — K. Lege-lőről való ökör — K. 100 kg.-kint fogyaszt-tási adóvonalon belül. Az üzlet vontatott volt.

Bécs—st.-marxi sertésvásár. 1904. okt. hó 4-én. A vásárra felhajtattott 6625 német-len-gyel és 6377 drb magyar sertés. Az üzlet igen lanyha volt.

Jegyzett árak: Magyar I. minőségű sertés 103—104, kiv. 105, közép és öreg sertés 98—102, könnyű és szedett ser-tés 92—96, német-lengyel és erdélyi ser-tés 68—90 fillérig kelt el klgr.-ként élősúly-ban, fogyasztási adó nélkül.

Felelős szerkesztő: **BARANYAI ÖDÖN.**

„AGRARIA“

magyar gépforgalmi részvénytársaság,
a szab. osztrák-magyar államvasut-társaság

resicai mezőgazdasági gépgyárának
vezérügynöksége.

Mezőgazdák különös figyelmébe!

Tiszta acélananyag saját hámorainkból!

Eltörhetetlen
tégelyacélekefej.

Páncélacélkormánylemez.

Magasított acél-ekefej.

Porvédő kerekek.

Acél gerendely.

Csak kítámasztott nyeregkerettel bíró taligát szállítunk. Kérjünk ár-jegyzéket mivel ez az összes talajmivelő gépeket terjedelmesen ismerteti és egyáltalán a talaj alapos megmunkálására terjedelmes, szak-szerű és minden gazdának értékes felvilágosításokat nyújt és díj-mentesen küldetik.

Ekegyártás terén legelső-rangu magyar gyártmány, felülmúlja még a legnevezetesebb idegen gyárt-mányokat is.

Rövidített levélcím: „Agraria“ Buda-pest, V., Váci-ut 2. Sürgőnycim: „Agraria“ Budapest.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH
BUDAPEST, Váci-körút 63. szám

Itt a legújabb árak mellett ajánljuk:

Locomobil és gőzcsepplő-gépek 2 1/2 egész és 10 Hertz, szalmakaszók, járgány csepplőgépek, láber-csepplők, fűszó-rostálók, kőmalyozók, kaszáló- és aratógépek, szegélyzők, boronák, „COLUMBIA-DRILL” legjobb sorvetőgépek, Planet Jr. kapálók, szecskavágók, répvágók, kukorica-morzsolók, daráló, orlo-malmok, egytemes acél-szék, 2 és 3-vasú szék és minden egyéb gazdasági gépek

Részletes árajegyzék kiadásra ingyen és bérmentve küldetnek.

Urasági tejet

Budapestre való szállításra sürgősen keres állandó átvevőt.

LÁSZLÓ GYULA
Budapest, VIII. ker., Déry-utca 9. sz.

GAZDÁK BIZTOSÍTÓ SZÖVETKEZETE

Budapest, VIII., Baross-utca 10. sz. II. em.

Alakult 1900. — Biztosítéki alap. — Alakult 1900

Alapítványok:	Kormány hozzájárulásával	elemi ágazatban	400.000.— K.
	Alapítók	élet	1.270.000.— K.
	Alapítók		200.000.— K.
	Tartalékok		255.200.03 K.
		Összesen:	2.125.200.03 K.
1901. évi fölösleg			90.349.— K.
1902. " " "			59.782.26 K.
1903. " " "			109.331.73 K.

Biztosításokat elfogad tűz- és jégkár ellen, ugyancsak az ember életére különféle módozatok szerint.

Az üzlet eredményben a biztosított tagok díjarányukban részesülnek és az 1901. évi üzletfeleslegből úgy a tűz-, mint a jégkár ellen biztosítva volt tagok 4% díjvisszatérítést kaptak.

Az 1902. évi üzletfeleslege közgyűlési határozattal tartalékba helyeztetett. Biztosítási ajánlatok benyújtandók közvetlenül vagy a képviselősközvetítésével. Nyomatványnyal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál az igazgatóság.

Szuper-foszfátot, kénsavas-kálit, kénsavas-ammont (dohánytrágyázásra), chilisalétromot, káinitot, 40%-os kálitrágyasót, kovasavas kálit és egyéb műtrágya-féléket elismert kitűnő minőségben legolcsóbban szállít a

„Hungária“

műtrágya-, kénsav- és vegyi-ipar részvénytársaság

Budapest, V. ker., Fürdő-utca 8.

1903. évi forgalom 26.000 zsák.

Felbivjük a t. c. gazdaközönség figyelmét a budapesti Gyapju-aukciókra,

melyek második sorozata folyó évi október hó 5. és 6-án tartatik meg.

Az aukciókra felküldött és „Gyapjuárverési vállalat Budapest, Dunaparti teherpályaudvar” címzett gyapjuküldemények a M. A. V. összes vonalain tetemes díjkezdemenyben, valamint ingyen raktározásban részesülnek. Bejelentéseket elfogad és mindennemű felvilágosítással szolgál

HELLER M. és Társa gyapjuárverési vállalat
Budapest, V., Erzsébet-tér 13. sz.

Sürgőnycim: Consum Budapest. Telefon: 25—02.

Magyar Élelmiszer Szállító Részvény Társaság

Budapest, IV., Nagykorona-u. 17.

Üzletágak:

Szállítási osztály: baromfi-, tojás-, vad-, vaj-, gyümölcs- és főzelék-küldemények után, ha a társaság neve alatt kerülnek feladásra, jelentékeny szállítási kedvezményeket folyósít. A szállítmányozásra vonatkozó mindennemű kérdésekben (fuvardíjak, utirányok stb.) készséggel nyújt felvilágosítást.

Kiviteli osztály: A társaság berlini fiókja mindenféle élelmi cikkek bizományi értékesítését elvállalja. Az árukra előleget is folyósít. **Sertésbizományi üzlet:** A ferencvárosi sertésvásáron elvállalja hizott sertések bizományi értékesítését.

Közelebbi értesítéseket a társaság igazgatósága ad.

Első Magyar Sertéshizlaló Részvény-Társaság

BUDAPEST—KÖBÁNYA.

Ajánlja a t. gazdaközönségnek és sertéshizlalóknak a „Hizlalda”-állomás mindkét oldalán fekvő, 35.000 db sertés befogadására alkalmas, célszerűen berendezett szállástelepet, melyek csatornázva, kitűnő vízzel bíró artézi-kutattal, vízvezetékkel, eleségraktárakkal, két gőzmalommal és szállóval vannak ellátva.

Foglalkozik: szállások berbeadásával, szemes és darált eleség beszerzésével, bizományi bevásárlás és eladásával, folyószámlára fizetéseket teljesít. A sertések kényelmes elhelyezése mellett ügyfeleinek igen mérsékelt áron a legmesszebb menő előnyöket nyújtja és a legszolidabb kiszolgálásról gondoskodik van. Alapított 1869.

Párisi világiállításon 1900-ban a Grand Prix-vel kitüntetve.

KWIZDA FERENCZ JÁNOS

cs. és kir. osztrák-magyar, román királyi és bolgár fejedelmi udvari szállító, kerületi gyógyszerész KORNEUBURG, Bécs mellett.

KWIZDA-féle korneuburgi marhatáppor.

Diététikus szer lovak, szarvasmarhák és juhoknak. Ára: egész doboz 1 korona 40 fillér, fél doboz 70 fillér.

50 év óta a legtöbb istállóban használtatik étvágyhiány és rossz emésztés ellen, a tejjavítás és szaporításra tehénknél és esontöréseknél.

Kwizda-féle korneuburgi marhatáppor csak az itt látható védjeggyel való.

Képes arjegyzék ingyen és bérmentve.

Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerésznél Budapest, Király-utca 12. sz. és Andrassy-ut 26. sz.

Kis hirdetések ára:

Minden szó 4 fillér, kővér betűkkel minden szó 8 fillér beiktatásonként. A kis hirdetések díja előre fizetendő.

KIS HIRDETÉSEK

Hirdetésekről

csak akkor adunk felvilágosítást, ha kérdéstevő a szükséges postabélyeget v. válaszlevelezőlapot beküldi.

A kis hirdetés legzélszerűbben postautalványon rendelhető meg, melyre a szöveg felírható. Kis hirdetéseket csupán mezőgazdák és tenyésztők, továbbá állást keresők s adóktól veszünk fel. — Feltűnő betűkkel közlendő kis hirdetések díja 12 □-centiméter területig beiktatásonként 1 korona, minden további 1 □-centiméter 5 fillér.

KINÁLAT.

Sovány és hizott sertéseket legjobban értékesít Bauer B. Gyula BUDAPEST, VIII., Kerepesi-ut 73. sz.

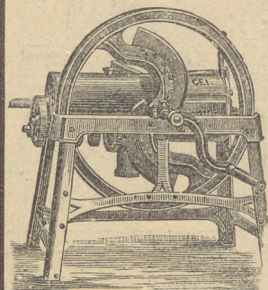

Gazdák figyelmébe.

Nincs takarmányhiány, ha szalma- és törek-félével rendelkeznek. Forduljanak alulirothoz, hol erőtakarmányok mindenkor, sőt deczember-májusi szállításra is legjutányosabban beszerezhetők. Mindenemü korpafélék, malomkonkoly, „Melasse“ erőtakarmányok és „DERBY MELASSE“, takarmánylisztek, száritott tengeri moslék, olajpogácsák, malatacsira stb. erőtakarmány-félék. Ívánatra árjegyzékkel készséggel szolgál a

Köz- és Mezőgazdasági szakbizományi iroda:
Jaulusz J. János
BUDAPEST, VI.,
Kemnitzer-utcza 21.

10 első díjjal kitüntetve.
Kállai Lajos

gazdasági gép- és motor-telepe
Bpest, VI., Gyár-u. 50.

Kitűnő szecs kavagók különböző nagyságban 56 koronától feljebb. **Vetőgépek, borsajtók, szőlőzúzók, gőzgépek** és minden egyéb gazdasági gépek legolcsóbban jótállással szállítanak. Külön **benzin-motor** és **benzin-locomobil** eséplőosztály. **! Árjegyzék ingyen !**

URL REZSŐ
sertésbizományos
BUDAPEST,
Béerkocsis-utcza 12.

Sertéseket
sovány és hizott állapotban a legmagasabb napi árakon értékesít.

Clichéket
mindennemű nyomtatványhoz szép és tiszta kivitelben pontosan és olcsón készit **Fischer-féle** **Photocinkográfiai - Műintézete** **Budapest,** VII. Vas-utca 7. szám. Vidéki megrendelések is pontosan eszközöltetnek.

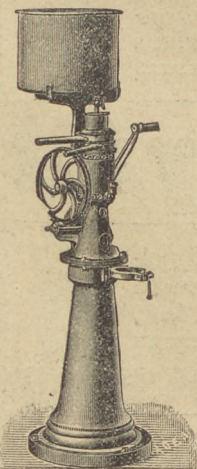
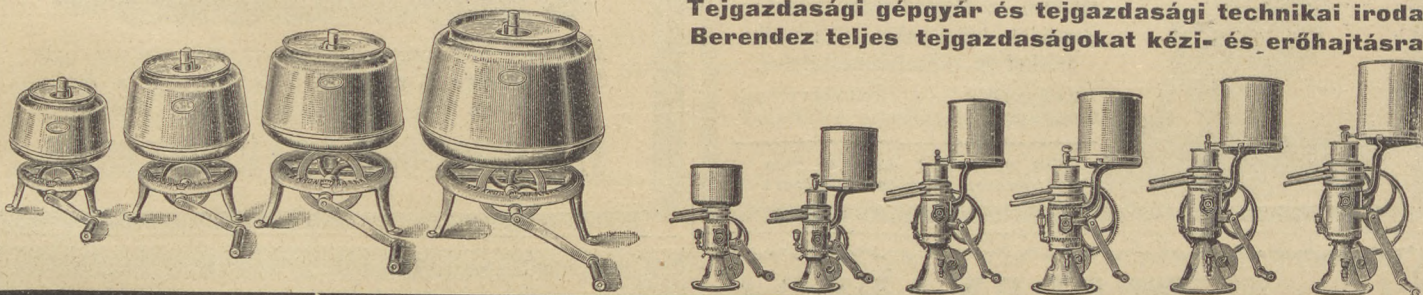
Kertész
állást keres városnál vagy uradalomban, ki a kertészet összes ágait ösmeri és érti. **Európa, Ázsia és Afrika nagyobb kertészeiben működött. Jelenleg a konstantinápolyi felső gazdasági iskolának főkertésze.** Címe meg tudható a kiadóhivatalban.

A JURÁNY-féle KORONA SEPARATOR

JURÁNY és WOLFRUM Budapest, VI., Váci-körut 33.

a jelenkor legjobb lefölöző-gépe, mely 1901-ben az állami lefölöző versenyen Budapestén valamennyi gép között **legélesebben fölözött.** Kapható 12 különböző nagyságban, óránkénti 40-2300 liternyi munkaképességgel. **»KORONA VAJKÖPÜLŐK.«** Legújabb és legzélszerűbb gép kisebb üzemek részére.

Tejgazdasági gépgyár és tejgazdasági technikai iroda. Berendez teljes tejgazdaságokat kézi- és erőhajtásra.

„HEUREKA“ Separator

a jelenkor legjobb tejfölöző-gépe. Az összes tejgazdasági eszközök raktáron. Tejgazdaságok teljes berendezése szak-közegek vezetése és felügyelete mellett.

Oesterreichische Separatoren-Vertriebs-Unternehmung
Just u. Piwonka

Iroda: WIEN, XVIII., Hofstattgasse 27.

NAGY NYERESÉG

a baromfitenyésztésre, hogy a **FATTINGER-féle húsrostos baromfi** a tenyésztők körében egyre nagyobb tért foglal el. A legkiválóbb tenyésztők és főleg azok, akik elsőrendű takarmányokat használnak, elősmerik a Fattinger húsrostos baromfi a nagy előnyét s ép ezért azt használják minden más előtt, mert kiváló hatással van a tojáslerakásra és egészségessé, ellenállóvá teszi a baromfit. Aki baromfitenyésztésével haladni s abból hasznot meríteni akar, annak ezt a kitűnő takarmányt okvetlenül használnia kell. Ára 50 kgrmónként 21 kor. 5 kgrmos postacsomag bérmentve 2 kor. 80 fillér. Kérjen ingyenes és portómentes árjegyzéket és prospektust a Fattinger-féle kitűnő állat-tápszerekről **baromfiak, halak, madarak és sertések** részére. (Baromfiak részére gyártatik a **csirketakarmány** a csirkék fölnevelésére, ára 50 kgr. 22 kor. 5 kl. postacsomag bérmentve 3 K. Sertések részére ajánlható a Fattinger új „Lucillus“ vértakarmánya.)

FATTINGER & Co. állattápszere gyára WIEN, IV., Resselgasse 5.

Több mint 170 első dij.

Az összes utánzatok értéktelenek.

Főraktár Budapesten: GEITNER és RAUSCH-nál, Andrassy-ut 8.

„EREDETI MELOTTE” tejfölöző gépek.

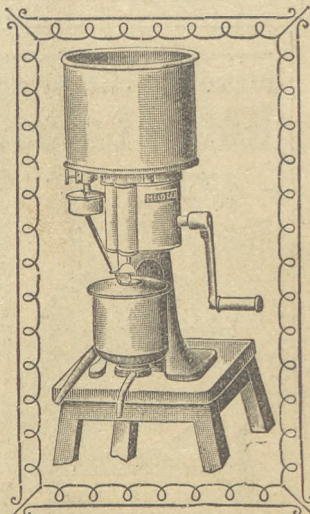
A világ egyetlen tejfölöző gépe szabadon függő dobbal!

Évenkénti gyártás 15.000 db.
Mélotte Separator.

Legélesebb fölözés.

Gyors és kényelmes tisztítás

Könnyű járás.

Több mint 125.000 „Mélotte”
tejfölözőgép van használatban.

Egyszerű és szolid kivitel.

Rendkívüli tartósság.

Javítások nem szükségesek.

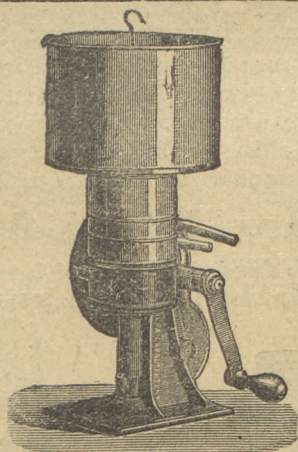
Szerkezetben és működésben fölülmulhatlan!

Az 1904. évi minta tetemesen egyszerűsített és olcsóbb!

Kézi hajtású gépek 500 literen fölüli képességgel!

Teljes tejgazdaságok berendezése kézi és gőzgép-üzemre

GEITTNER ÉS RAUSCH cégnél BUDAPEST,
Andrássy-ut 8. szám.

Alfa Separator R.-T.

600 első díj! 400.000 Alfa
Separator az egész világon!

Budapest, Lomb-utca 11.

Tejgazdasági gyártelep.

Szállít mindennemű tejgazdasági eszközt és gépet a legjobb kivitelben, a legmodernebb irányban. Berendez tejtételepeket, tejszövetkezeteket és mintatehenészeteket.

Árjegyzékek és költségvetések kívánatra díjmentesen küldetnek.

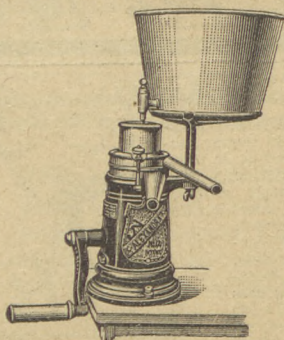
600 első díj! 400.000 Alfa
Separator az egész világon!

Óvja az egészségét!
Ezernél több kiváló orvos ajánlja!

Árjegyzék kívánatra mindenrová díjmentesen küldetik. Vidékre 25 vagy 50 üveges ládák; a fuvardíjat oda és az üres üvegekért vissza fizeti a

SZT. LUKÁCSFÜRDŐ KUTVÁLLALAT BUDÁN.

ALEXANDRA

dán tejfölözőgép,

a jelenkor legegyszerűbb és legjobb gépe.

Előnyei: A legélesebb fölözés,
Könnyű járás,
Szolid gyártás,
Kevés hajtóerőszükséglet és
Gyors és könnyű tisztíthatóság.

Több mint 130 ezer db már használatban van.

Munkaépsesség óránként

== 55 - 2500 literig. ==

JOSEF DICK Wien, Kaiser Ferdinandsplatz 5.

A „TITÁN” kopenhági részvénytársaság mintaraktára.
Ügyes képviselők mindenhol fölvetetnek.

A ZALATNAI kénkovandó-
ipar részv. társ. Brassói kén-
sav- és műtrágya-gyára ajánlja legjobb
minőségű mindennemű

Műtrágyáit

a t. c. gazdaközönség becses figyelmébe. Ajánlatokkal készséggel szolgál a Központi iroda, Budapest, IV. ker., Mária Valéria-utca 7. szám.